

**INNLEDNING – SEMINAR ”EFFEKTIVE INNKJØP OG
FAKTURABEHANDLING VED BRUK AV EGET ØKONOMISYSTEM
INTEGRERT MED MARKEDSPLASSEN EHANDEL.NO” 21. APRIL 2004
OSLO KONGRESSETER**

”HVORFOR ELEKTRONISK HANDEL?”

Statssekretær Eldbjørg Torsøe, Arbeids- og administrasjonsdepartementet

Velkommen

Kjære deltagere!

Først og fremst vil jeg gjerne ønske dere velkommen til dette heldagsseminaret. Hvordan kan offentlige virksomheter effektivisere innkjøp og fakturabehandling ved bruk av eget økonomisystem integrert med Markedsplassen ehandel.no? Dagens tema er viktig for Arbeids- og administrasjonsdepartementet og – ikke minst - for Regjeringen. Dels fordi verktøy for elektronisk innkjøps- og fakturahåndtering er virkemidler som kan gi betydelige bidrag i arbeidet med modernisering og effektivisering av offentlig sektor. Dels fordi bruk av e-handel gjennom Markedsplassen ehandel.no er et viktig virkemiddel for å sette den statlige innkjøpspolitikken (som vi i AAD har ansvaret for) ut i live. Jeg vil komme nærmere inn på dette i det følgende.

Bakgrunn (foil 1)

En av Regjeringens viktigste handlingsplaner er Modernisering av offentlig sektor.

Grunnpilarene i Regjeringens **moderniseringsarbeid** er brukerretting, effektivisering og forenkling. I forhold til dagens tema, er det særlig tre viktige deler knyttet til dette arbeidet:

- For det første eNorge 2005-planen. Her har offentlig sektor en **pådriverrolle**. Vi skal fremme utvikling og bruk av IKT-baserte produkter og tjenester i samfunnet, samt bidra til at norske virksomheter har nødvendig kompetanse til å kunne utnytte mulighetene ved bruk av informasjonsteknologi.
- For det andre - Statlig innkjøpspolitikk. Staten er en stor kjøper og kan derfor påvirke konkurransen i markedet. Det er skattebetalerne som får regningen når markedet ikke fungerer. Målet med innkjøpspolitikken er økt brukeransvar, økt kostnadsbevissthet og økt konkurranse.
  - Innkjøp er et desentralt ansvar
  - Staten skal opptre på en måte som fremmer sunn konkurranse og god næringsutvikling lokalt
  - Staten skal opptre som profesjonell og krevende kunde
- For det tredje: Et enklere Norge. Offentlig sektor skal som krevende kunde legge til rette for at leverandørene kan utvikle konkurranseevnen gjennom å ta i bruk e-handelsløsninger. Det skal legges til rette for forenklet elektronisk samhandling mellom kjøpere og selgere for å effektivisere innkjøpsfunksjonen hos offentlige virksomheter, og for bruk av nye elektroniske handelsformer med offentlig sektor.

Betydningen av offentlige innkjøp

Offentlig sektors innkjøp utgjorde i 2002 i direkte kostnader ca 14,5 % av bruttonasjonalproduktet. Tar vi også med arbeidsinnsatsen offentlige kjøpere

og deres leverandører bruker på å gjennomføre handelen og å håndtere det etterfølgende oppgjøret, blir innkjøpenes andel enda større.

Markedsplassen ehandel.no benyttes i dag ved kjøp av varer og tjenester som inngår i offentlige virksomheters tjenesteproduksjon og daglige drift. Denne type innkjøp utgjør samlet mer enn 60 prosent av offentlig sektors totale innkjøp, eller mer enn 100 milliarder kr årlig. I tillegg kommer også her kostnadene ved å gjennomføre og administrere innkjøpene. Det er betydelige effektiviseringsgevinster knyttet til å gjennomføre denne type innkjøp elektronisk. En krone spart eller en time frigitt i dette arbeidet, åpner opp for at flere ressurser kan benyttes på andre politisk viktige områder.

Ehandelsprogrammet som virkemiddel (foil 2)

Det er viktig å fokusere på at Ehandelsprogrammet er et **virkemiddel** og ikke et mål i seg selv. Gjennom Program for elektronisk handel i det offentlige – Ehandelsprogrammet – ønsker AAD å øke fokus på innkjøp og å fremme bruken av elektronisk handel i offentlig sektor. Formålet er å bidra til at kostnadene ved anskaffelser synker og at kvaliteten i anskaffelsesprosessene heves. Det er videre viktig for departementet – og dette er også et kjernepunkt i regjeringens moderniseringspolitikk - at frigjorte ressurser bidrar til at offentlige virksomheter i større grad kan konsentrere seg om sine primæroppgaver.

Markedsplassen ehandel.no er den viktigste enkeltaktiviteten fra Ehandelsprogrammet. Hovedhensikten er å gjøre det lettere for den enkelte virksomhet i offentlig sektor å ta i bruk elektronisk handel. Markedsplassen ehandel.no er et operativt redskap for gjennomføring av elektronisk handel og et praktisk redskap for den enkelte virksomhet til å iverksette en mer

konkurranserefremmende innkjøpsstrategi. I tillegg kan Markedsplassen være en arena for å prøve ut nye og enklere innkjøps-, fakturerings- og betalingsmetoder. På denne måten skal bruk av Markedsplasskonseptet legge grunnlag for videreutvikling og effektivisering av regelverk og rutiner knyttet til offentlig handel.

Ehandelsprogrammet og Markedsplasskonseptet er således viktige virkemidler i moderniserings- og effektiviseringsarbeidet i forhold til offentlige innkjøp og økonomisk-administrative rutiner i offentlig sektor.

Utfordringene (foil 3)

Elektronisk handel og elektroniske forretningsprosesser er kommet for å bli. Det er ikke et spørsmål om offentlige virksomheter skal ta "e" i bruk, men når og hvordan og i hvilket omfang. Men selvfølgelig – dette skal ha et økonomisk rasjonale. Ikke et teologisk. Det **er** en del utfordringer vi har å gripe fatt i. Erfaringene fra etableringen av Markedsplassen ehandel.no peker klart i retning av at en av hovedutfordringene ved å ta i bruk elektronisk handel er knyttet til organisasjonsutvikling og endringsledelse. For å oppnå målbare resultater må adferd endres både på virksomhetsnivå og blant de enkelte ansatte. Utgangspunktet for offentlige virksomheter som ønsker å ta del i effektiviseringsgevinstene knyttet til e-handel er derfor at de må ha **vilje** til å gjøre noe med sine innkjøp og måten disse er organisert på. Det vil ta tid å endre prosesser og adferd i virksomhetene slik at gevinstene kan hentes ut, men det skjer altså ikke noe før du og din virksomhet begynner!

Et eksempel på at det må jobbes med organisasjonsutvikling og endringsledelse er **Trondheim kommune**, som gjennom grundig og systematisk arbeid internt med informasjon, opplæring og omorganisering av

innkjøpsfunksjonen nå er i ferd med å bli klare for e-handel. Arbeidet skal bidra til å redusere de direkte og indirekte innkjøpskostnadene med mer enn 11 millioner kroner netto pr år. Så langt er det registrert besparelser ved økt lojalitet til inngåtte rammeavtaler, reduserte krav om morarenter og ved at enkelte leverandører gir tilleggsrabatter når bestillinger gjøres via ehandel.no. Mye av gevinstfokuset er likevel på å oppnå kvalitative gevinster knyttet til bedret oversikt over avtalepriser og kontroll med fullmakter, samt innføring av ensartede arbeidsprosesser og bedre rapportmuligheter. Kommunen mener selv at Ehandelsprogrammets tilrettelegging har vært en vesentlig faktor for at de har satset på e-handel. Videre at fokuset på e-handel har gitt bedret ledelsesforankring i forhold til innkjøp og gjort det langt mer attraktivt å jobbe med innkjøp i kommunen.

Et annet eksempel på at vilje og systematisk arbeid over tid må til for å lykkes med e-handel er **Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)**. NTNU har som universiteter flest flat struktur med utpreget selvstyre og med enheter som ofte er lite motivert for sentrale forordninger og koordinerende initiativ. Den sentrale innkjøpsavdelingen ved NTNU har likevel lykkes godt med innføring av e-handel på tvers av hele organisasjonen, hvor 380 brukere så langt har kommet i gang. Nøkkelen til suksess har vært årelang oppbygging av god innkjøpspraksis basert på bevisste forsøk og endringsprosesser. En solid forsyningsorganisasjon og en levende og dynamisk innkjøpsstrategi er resultatet. I samarbeid med brukermiljøene har innkjøpsavdelingen et godt grep om rammeavtaler hvor bestillingene skjer desentralt gjennom Markedsplassen ehandel.no. Med bakgrunn i utviklingen så langt forventer NTNU seg en årlig gevinst ved bruk av ehandel.no på 6 millioner kroner, og de er nå i ferd med å knytte til

seg eksternt bistand for å verifisere gevinster og identifisere ytterligere potensial for effektivisering og forbedring.

NTNU representerer ett av tre statlige unntak fra tesen om at Markedsplassen ehandel.no er best mottatt i kommunesektoren. Så langt har seks av landets syv største kommuner og 16 andre kommuner og fylkeskommuner kommet i gang med implementering og gevinstrealisering. Selv om disse 25 virksomhetene samlet allerede står for mer enn 10 % av de totale driftsinnkjøpene i offentlig sektor, er det god plass til flere offentlige kjøpere på Markedsplassen ehandel.no. Dette gjelder spesielt i statlig sektor, hvor (altså) bare tre virksomheter er i gang.

En annen utfordring, som er vel så viktig som å skaffe nye brukere, er å bidra til at tilgjengelig funksjonalitet på Markedsplassen ehandel.no utnyttes best mulig av de eksisterende brukerne.

Ved at tilgjengelig funksjonalitet utnyttes bedre, kan det administrative arbeidet knyttet til innkjøp og fakturahåndtering reduseres samtidig som volumene som handles elektronisk kan økes. Forenklet fakturahåndtering i virksomheten kan oppnås ved å benytte kjøpsinformasjon fra e-handelsløsningen som grunnlag for elektronisk fakturabehandling. Økte volumer kan oppnås ved at e-handelsløsningen ikke bare benyttes til katalogbasert handel, men at den også brukes til å håndtere alle andre innkjøp.

Videre er det en utfordring å bidra til at markedsplasskonseptet videreutvikles slik at både eksisterende og nye brukervirksomheter tilbys nye løsninger etter hvert som nye behov oppstår. Slike behov kan eksempelvis oppstå som følge av Norges EØS-forpliktelser. Hvis vi ser ut i Europa og EU

vil vi se at vi i Norge ikke er de eneste som arbeider med å etablere e-handelsløsninger for offentlige anskaffelser. Dette står sentralt i EUs arbeid gjennom formelle reguleringer og handlingsplaner. Det nylig vedtatte innkjøpsdirektivet åpner blant annet for etablering av nye innkjøpsverktøy og anskaffelsesformer som helt eller delvis forutsetter bruk av elektroniske løsninger.

EU-kommisjonen er også i ferd med å etablere et felles e-handelsprogram for medlemsstater og EØS-landene gjennom iverksettelse av en Aksjonsplan for elektronisk handel i offentlige innkjøp. Denne er forankret i Lisboa-erklæringen om å gjøre EU til den mest konkurransedyktige økonomien i verden og eEurope programmet. (I Lisboa-erklæringen oppstilles det mål om at en ”betydelig del av offentlige anskaffelser skal skje elektronisk innen 2006, og at elektronisk handel skal være den ”foretrukne” innkjøpsform i løpet av 2010.)

Det er også en utfordring for konkurransedepartementet AAD å sikre en tilstrekkelig konkurranse i markedet for markedsplasstjenester. Bredden i deltagelsen av utstillere og innledere på ettermiddagssesjonene på dagens seminar viser at dette markedet er i en positiv utviklingen. Men siden markedet for markedsplasstjenester i sin nåværende form er ungt både i norsk og internasjonal sammenheng, er det fortsatt et stort behov for å øke bestillerkompetansen. Dette gjelder både for offentlige oppdragsgivere og for selgere av varer og tjenester til offentlig sektor. Jeg vil i denne sammenheng peke på Ehandelsprogrammets samhandlingsavtalekonsept som et mulig virkemiddel for å øke denne bestillerkompetansen hos både kjøpere og leverandører. Gjennom dette konseptet legges det til rette for at det etableres en ensartet og teknologiuavhengig beskrivelse av tjenester og funksjoner

brukere av markedsplasstjenester bør kunne kreve av sine tjenesteleverandører.

Avslutning (foil 4)

Avslutningsvis kan svarene på spørsmålet ”Hvorfor elektronisk handel?” oppsummeres slik:

- **Mer effektive innkjøpsprosesser**

Bestilling av varer og tjenester, oppfølging av leveranser og fakturabehandling blir enklere og kan gjøres raskere.

- **Bedre styring av innkjøpsvirksomheten**

Økt mulighet for styring av innkjøpsprosessen, bedret kontroll med innkjøpets egnethet og godkjenning av budsjettmessige forhold før bestilling blir sendt og faktura blir mottatt.

- **Riktige innkjøp og beste priser**

Bedret oversikt over hvem som kjøper hva fra hvilken leverandør til hvilke priser og gjennom hvilke innkjøpsprosesser gir basis for bedre konkurransegrunnlag og bedre avtalebetingelser.

Etableringen av Markedsplassen ehandel.no har gjort det enklere å ta i bruk elektronisk handel og å gå i gang med å effektivisere offentlige virksomheters innkjøp. På grunn av at rasjonelle og elektroniske innkjøp er sentralt i arbeidet med å effektivisere offentlig sektor er det ønskelig at elektronisk handel skal benyttes ved innkjøp til offentlig sektor der det er mulig og økonomisk fordelaktig.

Statlige ledere bør derfor ta stilling til **om** elektroniske handelsløsninger skal benyttes som verktøy for innkjøp i egen virksomhet **eller** ha en begrunnet oppfatning av hvorfor man eventuelt **ikke** ønsker å implementere slike løsninger.

Gjennom en slik oppfordring til å ta Markedsplassen ehandel.no eller andre løsninger for elektronisk handel i bruk i departementsfellesskapet og underliggende virksomheter, er det vår målsetting å styrke grunnlaget for å ta i bruk elektronisk handel i offentlig sektor. Jeg håper dere får et godt utbytte av dagens seminar og at det gir inspirasjon til å gå i gang med effektivisering av innkjøp og fakturabehandling i egen virksomhet.

Lykke til!